

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolesławcu

**SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI ZA OKRES
od stycznia do grudnia 2009 roku**

Bolesławiec, maj 2010 r.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolesławcu jest jednostką samorządową Gminy Miejskiej, która realizuje zadania w ramach zadań własnych gminy i zadań zleconych przez administrację rządową.

Podstawowa działalność naszego Ośrodka prowadzona jest w oparciu o:

- 1/ ustawę o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.,
- 2/ ustawę o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r.
- 3/ ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 07 września 2007 r.
- 4/ ustawę o dodatkach mieszkaniowych z dnia 21 czerwca 2001 r.,
- 5/ Kodeks postępowania administracyjnego z dnia 14 czerwca 1960 r.,
- 6/ Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r.,
- 7/ ustawę o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” z dnia 29 grudnia 2005 r.,
- 8/ ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.,
- 9/ ustawę o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r.,
- 10/ ustawę o finansach publicznych z dnia 30 czerwca 2005 r.,
- 11/ ustawę – prawo zamówień publicznych z dnia 29 stycznia 2004 r.,
- 12/ ustawę o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. z późn. zm.,
- 13/ rozporządzenie ministra polityki społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 r. **w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego,**
- 14/ rozporządzenie ministra polityki społecznej z dnia 22 września 2005 r. **w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych,**
- 15/ rozporządzenie ministra gospodarki i pracy z dnia 25 października 2005 r., **w sprawie trybu organizowania prac społecznie użytecznych,**
- 16/ ustawę o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r.

oraz w oparciu o wiele innych aktów prawnych.

W strukturach Ośrodka, oprócz jego głównej siedziby przy ul. Cichej 7, funkcjonują ośrodki wsparcia, tj. jednostki organizacyjne pomocy społecznej dziennego pobytu służące utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku, do których należą:

- **Dom Dziennego Pobytu** z siedzibą przy ul. Staroszkolnej 6c, - działający jako gospodarstwo pomocnicze,
- **Środowiskowy Dom Samopomocy** z siedzibą w budynku Szpitala Wojewódzkiego przy ul. Aleja 1000-lecia,
- **Drugi Środowiskowy Dom Samopomocy** przy ul. Parkowej 11,

oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, prowadzone w celu wspierania funkcji opiekuńczych rodziny, do których należą:

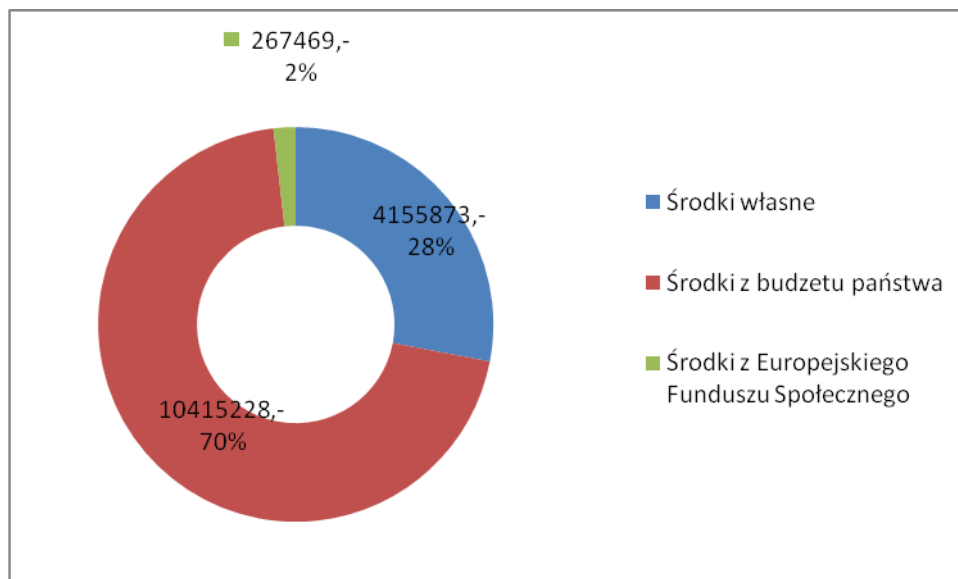
- **Świetlica Terapeutyczna** - również zlokalizowana przy ul. Staroszkolnej 6c,
- **Klub dla dzieci i młodzieży** na osiedlu przy ul. Kościuszki II.

Szczegółowe sprawozdanie z działalności tych ośrodków przedstawiają **załączniki 1, 2, 3, 4 i 5.**

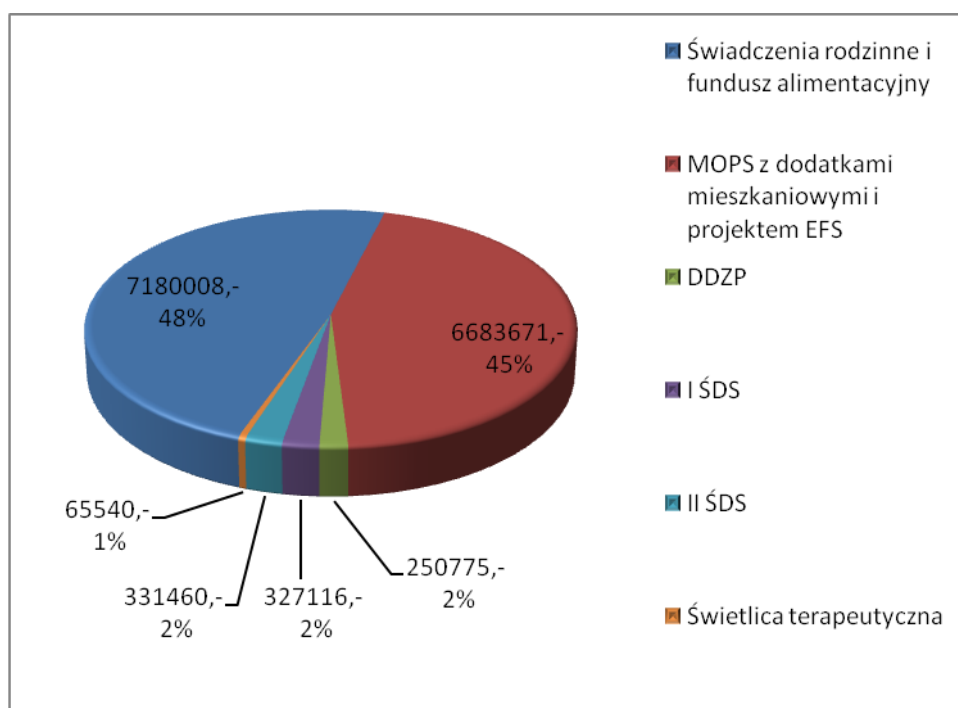
W 2009 roku w związku ze swoją działalnością Ośrodek wydał **11.275** decyzji administracyjnych o przyznaniu, zmianie bądź odmowie przyznania realizowanych świadczeń oraz wydatkował na te świadczenia łącznie **11.701.205 zł** . Cały budżet Ośrodka wyniósł **14.838.570,- zł** . Średnio

rocznie Ośrodek posiadał 61,33 etatów, w tym 5,75 etatów robotniczych. W ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy MOPS umożliwił odbycie stażu zawodowego 5 bezrobotnym na różnych stanowiskach pracy.

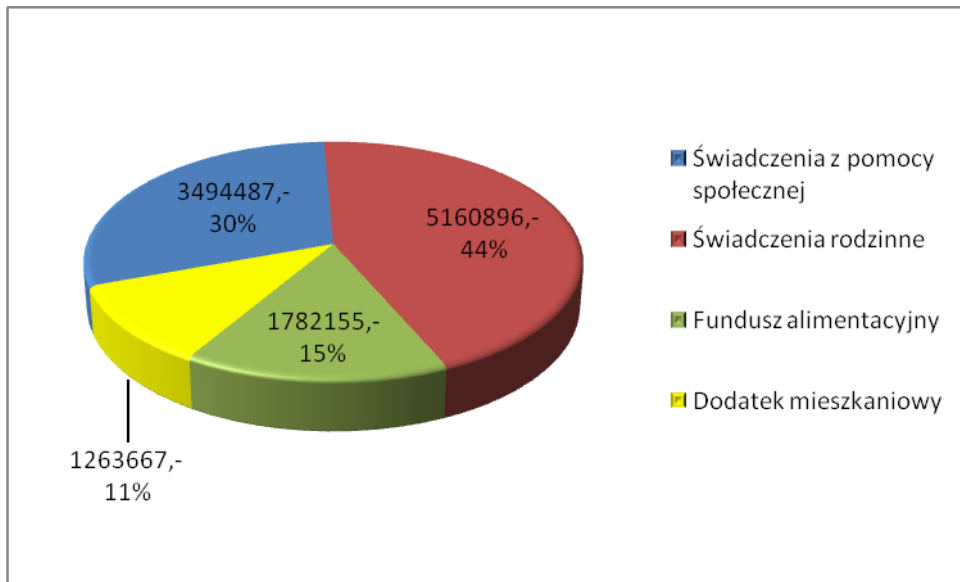
Rys. 1. Budżet Ośrodka w 2009 r. tj. 14.838.570 zł z podziałem na źródła finansowania:

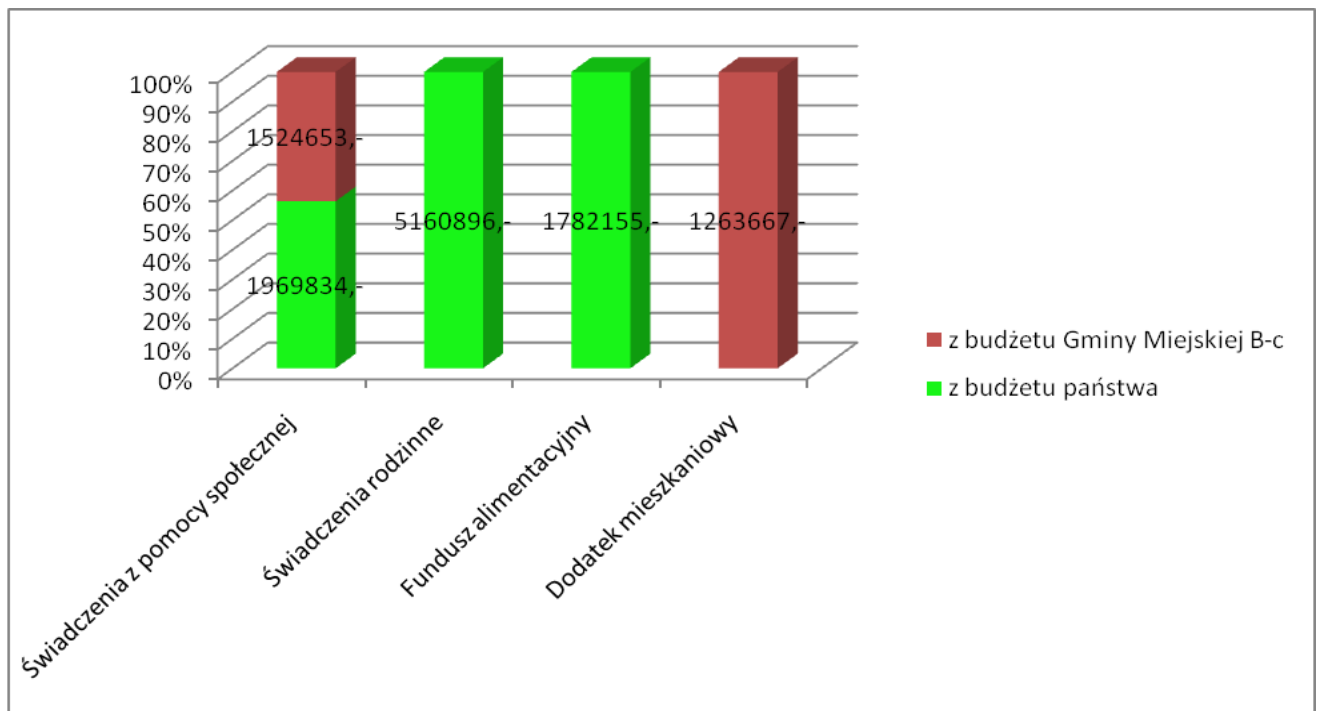
Rys. 2. Podział wydatków z uwzględnieniem jednostek organizacyjnych (tj. ośrodków wsparcia) oraz Sekcji Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego:

Rys. 3 Wielkość pomocy realizowanej przez Ośrodek w 2009 r. na rzecz mieszkańców z wyróżnieniem głównych form świadczeń w łącznej wys. 11.701.205,- zł :

Rys. 4 Formy zrealizowanej w 2009 r. pomocy z uwzględnieniem udziału środków z budżetu państwa oraz Gminy Bolesławiec:

REALIZACJA ZADAŃ Z USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ :

Realizując zadania z pomocy społecznej Ośrodek daje możliwość przełamania trudnej sytuacji życiowej osobom i rodzinom, które przy pomocy własnych środków, możliwości i uprawnień nie są w stanie rozwiązywać swoich problemów bytowych. Celem działań podejmowanych przez pracowników Ośrodka jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb osób i rodzin, umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, tworzenie poczucia bezpieczeństwa dla całej społeczności lokalnej. Pomoc społeczna powinna nie tylko wspierać doraźnie swoich beneficjentów, podopiecznych, ale także zapobiegać sytuacjom kryzysowym.

Przyznanie, jak również odmowa przyznania pomocy wydawana jest w formie decyzji administracyjnej. Przed wydaniem decyzji w sprawie, pracownicy socjalni przeprowadzają rodzinne wywiady środowiskowe celem ustalenia wszelkich okoliczności faktycznych uzasadniających wydaną decyzję.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody (netto) nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej (art. 8 ustawy o pomocy społecznej), i które jednocześnie cechuje szczególna sytuacja lub dysfunkcja określona w art. 7 cyt. ustawy. W 2009 roku miesięczne kryterium dochodowe

- dla osoby samotnie gospodarującej wynosiło 477 zł ,
- dla osoby w rodzinie: 351 zł.

Art. 7 ustawy o pomocy społecznej wymienia główne powody udzielania pomocy, do których należą w szczególności: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Wachlarz okoliczności stanowiących uzasadnienie do ubiegania się o pomoc społeczną jest bardzo szeroki. Jednakże najbardziej liczną grupę klientów Ośrodka stanowią osoby i rodziny dotknięte bezrobociem, niepełnosprawnością, długotrwałą chorobą i bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych często połączoną z niewydolnością ekonomiczną.

Charakterystykę gospodarstw domowych objętych pomocą w 2009 r. z wyszczególnieniem powodów trudnej sytuacji życiowej przedstawia **załącznik nr 6**.

Na przestrzeni 2009 r. pomoc w różnych formach skierowana została do **1.096 gospodarstw domowych**, liczących łącznie 2.460 osób. W całym 2009 r. wydano **5.413 decyzji** administracyjnych o przyznaniu bądź odmowie przyznania świadczeń z pomocy społecznej.

Wydatkowano na pomoc pieniężną, usługową i rzeczową kwotę: **3.494.487,- zł**.

Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej obejmują:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych; **od sierpnia 2009 r. jest to zadanie własne gminy !**
- 2) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne, określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- 3) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywiolową lub ekologiczną,
- 5) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 6) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Realizacja zadań zleconych.

Środki na realizację i obsługę w/w zadań zapewnia budżet państwa.

Świadczenia przyznawane są w ściśle określonych sytuacjach, szczegółowo opisanych w ustawie o pomocy społecznej. Przy rozpatrywaniu uprawnień do nich nie ma zastosowania uznaniowość administracyjna.

W 2009 r. na realizację zadań zleconych wydatkowano łącznie kwotę **657.834 ,- zł.** W tym 506.330 zł wyniosła wypłata **zasiłków stałych** dla 175 osób. Przyznawane one są osobom całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli ich dochód (lub dochód na osobę w rodzinie) jest niższy od kryterium dochodowego. 143 osoby korzystające z zasiłku stałego miało również opłacaną **składkę na ubezpieczenie zdrowotne** (9% od wysokości otrzymywanego zasiłku stałego), na którą w 2009 r. wydano łącznie 41.504 zł. Drugą, co do wielkości wydawanych środków, formę pomocy stanowią **specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi**, świadczone w miejscu zamieszkania. Z usług tych skorzystało 13 osób, łącznie z 7.214 godzin usługowych, na kwotę 110.000 zł. Podopieczni ponoszą odpłatność za świadczone usługi zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych. W 2009 r. specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, realizowane były przez Grupową Specjalistyczną Praktykę Pielęgniarską s.c. z siedzibą w Bolesławcu, ul. Kubika, Alina Larysz i Ewa Lisiewska - podmiot wyłoniony w drodze przetargu nieograniczonego zgodnie z ustawą – prawo zamówień publicznych.

Szczegółowe wykonanie zadań zleconych przedstawia **załącznik nr 7.**

Zadania własne z zakresu pomocy społecznej

I o charakterze obowiązkowym obejmują:

- 1/ opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- 2/ sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
- 3/ udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- 4/ przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- 5/ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- 6/ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- 7/ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podst. przepisów o powszechnym ubez. w NFZ,
- 8/ przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- 9/ opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny,
- 10/ praca socjalna,

- 11/ organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zab. psychicznymi,
- 12/ prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiek.-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- 13/ tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- 14/ dożywianie dzieci,
- 15/ sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- 16/ kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- 17/ sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego,
- 18/ utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.
- 19/ od sierpnia 2009 r. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych jest zadaniem własnym gminy.

II o charakterze fakultatywnym:

- 1/ przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- 2/ przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- 3/ prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- 4/ podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.
- 5/ współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Realizacja zadań własnych.

Na realizację zadań własnych w 2009 roku wydatkowano kwotę **2.836.653,- zł** wraz z dotacją z budżetu Wojewody Dolnośląskiego na realizację programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania", która wynosiła 718.000,- zł oraz na zasiłki okresowe w wys. 594.000,- zł .

W 2009 r. najważniejszym zadaniem realizowanym przez Ośrodek było zapewnienie wszystkim uprawnionym mieszkańcom Bolesławca pomocy w zakresie dożywiania, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do 7 roku życia, uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych , niepełnosprawnych i bezrobotnych.

Pomoc ta realizowana w ramach programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" mogła być kierowana do osób i rodzin, których dochód nie przekroczył poziomu 150% kryterium dochodowego. Uchwałą nr XXI/189/08 Rady Miasta z dnia 26 marca 2008 r. podwyższono ww. kryterium dla dzieci do 7 r.ż. i uczniów do wysokości 200% kryterium dochodowego, a także dla dorosłych jednak pod warunkiem własnej dopłaty do posiłków w wys. 80% ich kosztów.

Najbardziej powszechną formą udzielanej pomocy były **świadczenia rzeczowe, tj. bony żywnościowe** oraz **posiłki** realizowane w stołówkach szkolnych, w przedszkolach, w Domu Dziennego Pobytu i w Barze, łącznie wydatkowano na tę formę pomocy 979.040,- zł. Z posiłków skorzystało 586 osób, w tym: 441 osób to uczniowie szkół, 76 osób to dzieci do 7-go roku życia, 69 – to osoby dorosłe. W ramach omawianego programu przyznawano również **zasiłki celowe na**

zakup żywności, z których skorzystało 405 rodzin (w nich 1.036 osób) na łączną kwotę 284.399,- zł .

Ponadto z przyznanej dotacji na realizację programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" – 5.200,- zł przeznaczono na doposażenie dwóch Środowiskowych Domów Samopomocy w Bolesławcu, zakupując drobny sprzęt gospodarstwa domowego, garnki, talerze itp.

Należy podkreślić, iż w ramach omawianego programu wydano 26 decyzji odmawiających udzielenia pomocy: 19 z powodów nie spełniania kryterium dochodowego, 7 z powodu marnotrawienia środków i braku współpracy z pracownikiem socjalnym.

Warto także nadmienić, że Ośrodek w 2009 r. (podobnie jak w latach poprzednich) dofinansował działalność Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w zakresie dystrybucji żywności z Unii Europejskiej kwotą 7.100,- zł (kwotę tę ujęto w środkach w ramach działalności Ośrodka).

Szczegółowa informacja z realizacji programu znajduje się **w załączniku nr 8**.

Ważną formę pomocy stanowią **zasiłki okresowe**. W 2009 r. zasiłki okresowe skierowano do 572 rodzin (w nich 1.398 osób) na łączną kwotę **621.835,- zł**. Średnia miesięczna wysokość zasiłku okresowego wyniosła 192 zł . Największą grupę podopiecznych korzystających z zasiłków okresowych stanowią osoby lub rodziny dotknięte bezrobociem: 449 rodziny (1.176 osób w tych rodzinach).

Istotną cechą zasiłków okresowych jest to, że wysokość zasiłku okresowego zależna jest ściśle od deficytu finansowego osoby czy rodziny (tj. różnicy między kryterium dochodowym a rzeczywistym dochodem), a jego minimalna wysokość nie mogła być mniejsza niż:

50 % deficytu, nie mniej jednak niż 20 zł.

Zgodnie z art. 147 ustawy o pomocy społecznej zasiłki okresowe w minimalnej wysokości pokrywane są z budżetu państwa w formie dotacji celowej, która wyniosła 594.000,- zł, ze środków własnych na ten cel przeznaczono 27.835,- zł .

Istotną formą pomocy środowiskowej są **usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne**, realizowane w miejscu zamieszkania osoby chorej lub niepełnosprawnej. Świadczone one są na rzecz osób, które ze względu na stan zdrowia i wiek bezwzględnie tej pomocy wymagają. Są to głównie osoby samotne i samotnie zamieszkujące, którym rodzina nie jest w stanie zabezpieczyć właściwej opieki. Usługi opiekuńcze zapewniają pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, pielęgnację wg zaleceń lekarskich i w miarę możliwości spełniają również funkcję podtrzymywania kontaktów z otoczeniem. Samotna starość i związane z nią zniechęcenie, choroby - znacznie ograniczające samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie - coraz częściej wymuszają konieczność korzystania z tej formy pomocy.

W 2009 r. z usług opiekuńczych w tym specjalistycznych skorzystało **115 osób**, z łącznej liczby 35.540 godzin, o łącznej wartości **354.039,- zł** (w tym kwota 316.000,- zł wydatkowana była bezpośrednio z budżetu Gminy Miejskiej Bolesławiec w związku z realizacją tego zadania przez organizację pozarządową, tj. PKPS wyłonioną w trybie konkursowym).

Średnio miesięcznie 1 osoba skorzystała z 25,8 godzin usług. Pełny koszt 1 godziny usługi opiekuńczej podstawowej wynosił 9,50 zł, natomiast 1 godziny usługi specjalistycznej, w zależności od rodzaju: 20 zł, 15 zł i 12 zł.

W podanych wyżej wydatkach udział kosztów na specjalistyczne usługi opiekuńcze finansowanych ze środków własnych gminy – czyli kierowanych do osób bez zaburzeń psychicznych – wyniósł 44.994,- zł, a skorzystało z nich 15 osób z 3.009 godzin usług.

Następnym zadaniem pochłaniającym znaczne środki finansowe jest opłata za **pobyt w domu pomocy społecznej**. Mieszkańcy Bolesławca, których stan zdrowia bezwzględnie wymaga skierowania do placówki zapewniającej całodobową opiekę, kierowani są do domów pomocy społecznej w najbliższej okolicy, tj. do Zgorzelca, Jawora, Legnicy, Nielestna, Kłodzka, Mirska,

Wrocławia. W 2009 r. w domach pomocy społecznej przebywało 23 osoby, na opłatę ich pobytu wydatkowano kwotę **391.500,- zł**.

Innym ważnym zadaniem obowiązkowym gminy jest **udzielanie schronienia osobom bezdomnym**. Gmina Miejska Bolesławiec wspiera dotacją działalność Schroniska dla osób bezdomnych w Bolesławcu, prowadzonego przez Polski Czerwony Krzyż. Pracownicy socjalni Ośrodka ściśle współpracują z personelem Schroniska: przygotowując wywiady środowiskowe z wnioskami na zasiłki stałe lub o dodatkową pomoc celową np. na wyrobienie dowodu osobistego, na zakup leków, lub w celu wysłania wywiadów do innych ośrodków pomocy społecznej.

Ponadto tut. Ośrodek współpracuje z innymi schroniskami i noclegowniami w całej Polsce, gdzie przebywają bezdomni z ostatnim meldunkiem z Bolesławca. Za pobyt bezdomnych w innych placówkach Ośrodek pokrywa koszty wg not obciążeniowych.

W 2009 r. z tego tytułu wydano **28.632,- zł** za pobyt 23 osób bezdomnych w schroniskach poza naszym miastem np. w Zgorzelcu, w Leśnej, we Wrocławiu, w Jeleniej Górze oraz w Bolesławcu w okresie od lutego do maja 2009 r.

Pomoc fakultatywna realizowana w postaci **zasiłków celowych** przyznawana jest w szczególności **na opał** (234.123,- zł dla 394 rodzin), **na leki** (31.408,- zł dla 170 rodzin), **na opłatę kosztów stałych przedszkola** (5.298,- zł za 8 dzieci), a także na opłatę rachunków za energię elektryczną, gaz, czynsz, na zakup odzieży i obuwia oraz na dofinansowanie innych potrzeb związanych z bieżącym utrzymaniem. Łącznie z zasiłków celowych skorzystało **868 rodzin** na kwotę **491.069,- zł**. Zasiłki pieniężne w uzasadnionych przypadkach, a w szczególności korzystania ze świadczeń pieniężnych w sposób niezgodny z przeznaczeniem realizowane są w formie rzeczowej, tj. w bonach towarowych oraz talonach na opał. Bony towarowe realizowane były w sklepie „INTERMARCHE” na łączną kwotę 68.955,- zł, natomiast talony na opał realizowano w składzie opałowym „JUNIOR” - na łączną kwotę 18.420,- zł oraz w składzie DAR-Pol na kwotę 70.622,- zł

Szczegółowe wykonanie zadań własnych przedstawia **załącznik nr 9**.

Szczególnym zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym jest **praca socjalna**, która prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, albo ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności. Jest to na bieżąco wykonywana czynność zawodowa 19 pracowników socjalnych tut. Ośrodka. Praca socjalna to zawód, który promuje społeczne zmiany, skupia się na rozwiązywaniu problemów i zmianie w środowisku. Zadaniem pracowników socjalnych w kontaktach z podopiecznymi jest wzmacnianie ich kompetencji i poprawianie funkcjonowania społecznego, ingerowania dokładnie tam, gdzie dochodzi do wzajemnego oddziaływania ludzi z ich środowiskiem.

Praca socjalna opiera się również na świadczeniu wszelkiego rodzaju poradnictwa, m.in. prawnego, ekonomicznego, psychologicznego, pedagogicznego, a także na podejmowaniu różnych interwencji w celu załatwienia trudnych spraw klientów. Ten osobisty rodzaj usług społecznych znajduje zastosowanie nie tylko w działalności na rzecz ubogich, ale obejmuje większą populację potrzebujących pomocy, którymi są również osoby i rodziny samodzielne ekonomicznie, ale bezradne wobec trudności czy problemów jakie wystąpiły w ich życiu, a mających często związek z alkoholizmem, przemocą, bezrobociem, długotrwałą chorobą czy inwalidztwem. Na bieżąco pracownicy socjalni podejmują czynną współpracę ze szkołami, sądem, prokuraturą, policją, Strażą Miejską, Powiatowym Urzędem Pracy, zakładami pracy, zakładami służby zdrowia oraz wieloma innymi instytucjami, jak również organizacjami społecznymi.

W okresie sprawozdawczym pracownicy socjalni udzielili pomocy w postaci pracy socjalnej **1.103 rodzinom** (w nich 2.387 osób), w tym wyłącznie z pracy socjalnej skorzystało 201 rodzin. Pracownicy socjalni już od kilku lat mogą stosować w pracy socjalnej specyficzne narzędzie, jakim jest **kontrakt socjalny** zawierany w celu podniesienia skuteczności działań socjalnych w pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej. W kontrakcie socjalnym opracowuje się ocenę sytuacji osoby/rodziny oraz formułuje cele, które ma osiągnąć osoba/rodzina dla przezwyciężenia problemów życiowych. Narzędzie to określa również uprawnienia i zobowiązania stron (pracownika socjalnego i podopiecznego), w ramach wspólnie podejmowanych działań. W 2009 r. zawarto 40 kontraktów socjalnych.

Aktywność Ośrodka przejawia się również w innych działaniach.

1/ Od 2007 roku **Ośrodek nasz aplikuje środki finansowe z Europejskiego Funduszu Społecznego** na realizację projektu systemowego pn. „Działając wykorzystujesz szansę”. W 2009 r. kwota dofinansowania wyniosła **267.469,- zł**.

Projekt skierowany był do 30 osób w wieku od 18 do 50 lat, mieszkańców Bolesławca, które korzystały z pomocy społecznej i mimo wieku aktywności zawodowej nie pracowały.

Działania projektowe obejmowały:

- zawarcie kontraktu socjalnego,
- indywidualne spotkania z doradcą zawodowym,
- warsztaty pt. „Techniki interpersonalne”,
- szkolenia, kursy zawodowe,
- indywidualne spotkania z psychologiem.

Celem głównym projektu było zwiększenie w okresie 12 miesięcy szans na znalezienie zatrudnienia przez uczestników, klientów MOPS w Bolesławcu dotkniętych i stwarzających zagrożenie bezrobocia pokoleniowego.

Cele szczegółowe:

- nabycie pozytywnych wzorców związanych z poszukiwaniem pracy i umiejętności poruszania się na rynku pracy,
- zwiększenie umiejętności zawodowych dostosowanych do rynku pracy, podniesienie świadomości skutków bezrobocia,
- zwiększenie dbałości o własny wizerunek,
- włączenie uczestników projektu do społeczeństwa informacyjnego.

Rezultaty projektu:

- realizacja 30-tu kontraktów socjalnych,
- 30 osób uczestniczyło w indywidualnych spotkaniach z doradcą zawodowym i psychologiem,
- 30 osób podniosło swoje kwalifikacje zawodowe,
- Uczestnictwo w 4 kursach zawodowych: „Kucharz małej gastronomii (10 osób), „Opiekun osoby starszej” (8 osób), „Napełnianie zbiorników pojazdów samochodowych zasilanych gazem skroplonym LPG” (12 osób), „Skuteczne techniki sprzedaży + obsługa kas fiskalnych” (11 osób).

- przeprowadzono 2 dwudniowe wyjazdowe warsztaty, w których uczestniczyło łącznie 29 osób, nt.: „Techniki interpersonalne i aktywne metody poszukiwania pracy”, które odbyły się w Hotelu „Szrenica” w Szklarskiej Porębie.
- 28 uczestników zakończyło z powodzeniem udział w projekcie,
- 3 osoby podjęły zatrudnienie .

2/ W 2009 r. Ośrodek rozpoczął realizację projektu pn. „Miasto bez granic”, którego głównym celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców osiedla przy ul. Kościuszki II. Projekt realizowano w 2 etapach: 1/ polegał na pracy środowiskowej z dziećmi, np. na wolnym powietrzu w ramach: zajęć profilaktyczno-sportowych i rekreacyjnych, festynu rodzinnego, grupowego wyjścia rodzin do kina, wycieczki na zamek Grodziec; 2/ rozpoczął się w lipcu ub. Roku i polegał na prowadzeniu Osiedlowego Klubu dla Dzieci i Młodzieży w jednym z przekazanych Ośrodkowi lokalu mieszkalnym (1 pokój z aneksem kuchennym, łazienką). Zajęcia w Klubie były prowadzone przez 2 pedagogów zatrudnionych na umowę zlecenie. Koszt projektu wyniósł łącznie 19.869,02 zł i został sfinansowany przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (w tym m.in. doposażenie Klubu, czyli zakup środków dydaktycznych, media, zmiana systemu ogrzewanie itp. oraz wynagrodzenia pracowników) .

Szczegółowy opis realizacji programu opisano **w załączniku nr 5.**

Sytuacja Ośrodka w dynamicznie zmieniającym się otoczeniu prawnym i społecznym jest złożona, stawia przed nim - jako instytucją lokalnej polityki społecznej - poważne wyzwania. Ich waga jest nie do przecenienia, szczególnie w powiązaniu ze zmieniającym się obliczem bezrobocia, zjawiskiem „starzenia się” społeczeństwa, problemami w opiece zdrowotnej, pogłębianiu się zjawiska, znanego również w krajach zamożnych, nazywanego wykluczeniem społecznym. Wymaga wypracowywania nowych procedur, rozwiązań i metod pracy.

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na bieżąco dbają o wysoki standard i sprawność obsługi klienta poprzez systematyczne szkolenia zawodowe, finansowane głównie ze środków unijnych, a także cykliczne szkolenia wewnętrzne, których tematyka odpowiadała na aktualne zapotrzebowanie.

REALIZACJA ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH, ZALICZKI ALIMENTACYJNEJ, ŚWIADCZEŃ Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO ORAZ SKŁADEK NA UBEZPIECZENIE EMERYTALNE RENTOWE I ZDROWOTNE

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolesławcu realizuje wypłatę świadczeń rodzinnych, oraz wypłatę świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego - o ile egzekucja prowadzona przez komornika sądowego jest bezskuteczna - a także realizuje opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i ubezpieczenie zdrowotne od wypłacanych świadczeń rodzinnych. Od dnia 01 września 2006 r. tut. Ośrodek jest jedynym organem właściwym do wypłacania wszelkich świadczeń rodzinnych. Działalność Ośrodka w tym zakresie jest w całości finansowana z budżetu państwa.

Na realizację powyższych zadań w 2009 r. zaplanowano środki finansowe w wys. 7.200.000,- zł, w tym 7.180.000,-zł z budżetu państwa i 20.000,- zł z budżetu Gminy. Ostatecznie wydatkowano środki w łącznej **wysokości 7.180.008,- zł**, co stanowi 99,72% planu, z przeznaczeniem na:

- wypłatę świadczeń rodzinnych – 5.119.046,- zł;
- wypłatę świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego i zaliczki alimentacyjnej - 1.782.155,- zł
- opłacanie składek na ubez. emerytalne i rentowe w kwocie -30.611,- zł dla 23 osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne, a osoba nie podlega tym ubezpieczeniom z innego tytułu, nie ukończyła określonego wieku i nie posiada okresu składkowego uprawniającego do świadczeń emerytalnych,
- opłacanie składek na ubez. zdrowotne – 11.239,- zł dla 25 osób,
- koszty obsługi, w tym wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi – 236.957,- zł,

W związku z realizacją świadczeń rodzinnych i świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego MOPS przyjął w 2009 r. :

- **2.562 wnioski** o ustalenie prawa do powyższych świadczeń oraz wydał w sprawach
- **4.188 decyzji** administracyjnych (przyznających, zmieniających, zawieszających, uchylających bądź odmawiających przyznanie świadczeń rodzinnych oraz z Funduszu Alimentacyjnego, stwierdzających wysokość nienależnie pobranych świadczeń oraz umarzających).

Kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń rodzinnych na jednego członka w rodzinie nie zmieniło się od 01 maja 2004 roku i wynosi 504,00 zł netto, a w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności 583,00 zł netto. Natomiast kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń alimentacyjnych wynosi 725 zł netto na jedną osobę w rodzinie, a wysokość świadczenia przyznawano zgodnie z wyrokiem sądowym nie więcej jednak niż 500 zł miesięcznie na 1 dziecko.

W 2009 r. z Funduszu Alimentacyjnego skorzystało **355 rodzin**. Zarejestrowano łącznie **410 dłużników alimentacyjnych** (w tym 328 z Fund. Al. oraz 82 z Zaliczki Alimentacyjnej).

Sekcja Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego zobowiązana jest również do prowadzenia postępowań wobec dłużników alimentacyjnych. W okresie sprawozdawczym dla dłużników alimentacyjnych wydano **232 decyzje** administracyjne, przeprowadzono 93 wywiady alimentacyjne w miejscu zamieszkania dłużników.

Pracownicy Sekcji Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego prowadzą rozległą korespondencję z wieloma podmiotami w celu pozyskania informacji mających wpływ na skuteczność egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Między innymi skierowano:

- 289 wezwań do dłużników w celu ustalenia terminu przeprowadzenia wywiadu środowiskowego;
- 289 wniosków do Powiatowego Urzędu Pracy o udostępnienie danych;
- 180 pism do komornika dot. dłużników alimentacyjnych zawierających istotne dla prowadzonej egzekucji informacje;
- 43 wnioski do Powiatowego Urzędu Pracy o dokonanie aktywizacji zawodowej,
- 85 wniosków do Prokuratury Rejonowej w Bolesławcu o ściganie za przestępstwo z art. 209 Kodeksu karnego,
- 37 wniosków do Starostwa Powiatowego w Bolesławcu o zatrzymanie prawa jazdy dłużnikom alimentacyjnym.

Zestawienie w formie tabelarycznej z realizacji świadczeń rodzinnych i świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego przedstawia **załącznik nr 10**.

REALIZACJA ŚWIADCZEŃ Z USTAWY O DODATKACH MIESZKANIOWYCH

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolesławcu na podstawie Zarządzenia nr 354/05 z dnia 30 listopada 2005 r. Prezydenta Miasta Bolesławiec został upoważniony od 01 stycznia 2006 r. do przyznawania i wypłacania dodatków mieszkaniowych dla osób z terenu miasta Bolesławiec. Na 2009 r. zaplanowano środki finansowe na realizację dodatków mieszkaniowych w wys. 1.267.496,- zł, z czego w okresie sprawozdawczym wydatkowano **1.263.667,- zł**, tj. 99,70 % planu.

Na powyższy wydatek składają się kwoty przekazane użytkownikom mieszkań:

1/ z zasobów gminy	–	873.009,40- zł,
2/ pozostałych	–	390.657,91- zł z tego:
- spółdzielczych	–	198.068,37 - zł,
- innych	– *	192.589,54- zł.

* użytkowników innych tworzą: mieszkania zakładowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS oraz indywidualni właściciele domów jednorodzinnych.

Średnia miesięczna wartość wypłaconych dodatków mieszkaniowych dla zasobów mieszkaniowych:

1/ gminy	wynosi -	72.751,- zł,
2/ spółdzielczych	–	16.505,- zł,
3/ innych	–	16.049,- zł

Ogółem: 105.305 zł.

Średnia miesięczna wysokość wypłaconego dodatku mieszkaniowego wyniosła **164,67 zł**. Najniższy dodatek mieszkaniowy wypłacono w zasobach spółdzielczych i wyniósł on 125,92 zł miesięcznie, a najwyższy w zasobach „innych” (TBS) i wyniósł 205,96 zł miesięcznie.

Z terenu Gminy Miejskiej Bolesławiec w 2009 r. przyjęto 1.453 wnioski o przyznanie dodatku mieszkaniowego, wydano **1.323 decyzji przyznających** dodatek mieszkaniowy oraz

92 decyzji odmawiających prawa do dodatku oraz **27** innych decyzji administracyjnych. Średnia miesięczna liczba osób, ubiegających się o przyznanie dodatku mieszkaniowego, dla których wydano pozytywne decyzje, wynosi **109 osób**.

Średnia wysokość miesięcznego dodatku mieszkaniowego jest większa od porównywalnego w 2008 r. o 17,89 zł, czego przyczyną jest:

- wzrost opłat czynszowych, głównie w gminnych zasobach mieszkaniowych,
- spadek dochodów gospodarstw domowych osób ubiegających się o przyznanie dodatku ,
- wzrost ceny 1 kWh energii elektrycznej, będącej podstawą wyliczenia kwoty ryczału w lokalach nie posiadających: centralnego ogrzewania, centralnej ciepłej wody i instalacji gazu przewodowego.

W praktyce nie zauważa się zmniejszenia liczby wydawanych decyzji, dotyczących dodatku mieszkaniowego – średniomiesięcznie wyniosła ona w 2009 r. 118 (w ubiegłym roku 119). Zaobserwowano zahamowanie tendencji spadkowej w tym zakresie, zarysowanej wyraźnie w latach poprzednich, co jest efektem zmniejszenia się dochodów mieszkańców i w konsekwencji należy liczyć się ze wzrostem liczby osób zainteresowanych pomocą mieszkaniową w 2010 r.

Sprawozdanie z działalności Domu Dziennego Pobytu za rok 2009

Dom Dziennego Pobytu jest ośrodkiem wsparcia dziennego zapewniającym pomoc osobom starszym, samotnym, które ze względu na wiek, chorobę czy niepełnosprawność takiej pomocy wymagają. Służy utrzymaniu seniorów w dobrej sprawności psychofizycznej niezbędnej do jak najdłuższego, samodzielnego funkcjonowania tzn. pozostawania we własnym domu i środowisku. Celem działania ośrodka jest świadczenie osobom w wieku emerytalnym, a także o ograniczonej sprawności fizycznej pomocy w organizacji ich życia codziennego. Do korzystania z usług uprawnia decyzja administracyjna z tut. Ośrodka w oparciu o wywiad środowiskowy przeprowadzony przez pracownika socjalnego.

- Dom Dziennego Pobytu, dysponuje limitem miejsc na 100 osób,
- z usług Domu od stycznia do grudnia 2009 r. skorzystało 106 samotnych emerytów i rencistów z terenu miasta Bolesławca ;
- średnia wieku korzystających wyniosła 78 lat. Pobyt w ośrodku przewycięża samotność, przedłuża samodzielne, niezależne życie w społeczeństwie, wyzwala aktywność zainteresowania. Tworzą się grupy samopomocy, przyjaźnie a także małżeństwa.

W Domu zatrudnionych było 7 osób na 6 etatach.

Zakres usług świadczonych przez DDzP obejmuje w szczególności: aktywizację fizyczną, aktywizację umysłową seniorów, możliwość skorzystania z kąpieli oraz z automatu pralniczego, zaspokojenie potrzeb towarzyskich i kulturalnych, terapię zajęciową. Dom zapewnia także gorący posiłek w postaci obiadu, za który seniorzy ponosili w 2009r. odpłatność zgodnie z obowiązującą tabelą odpłatności /od 4,90 zł – do 7,00 zł za 1 obiad /. Osobom z dochodem mniejszym niż 150% kryterium dochodowego określonego przez ustawę o pomocy społecznej MOPS opłacał posiłki w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Seniorzy, których dochód jest wyższy od 175% kryterium ustawowego ponosili także odpłatność za pobyt w placówce. Wysokość tej odpłatności kształtowała się w granicach od 5,50 zł do 20 zł od osoby za każdy miesiąc korzystania z usług domu.

W okresie od stycznia do grudnia 2009 r. wydano 13.724 obiady, a także liczne okazjonalne poczęstunki (składkowe).

W ramach zajęć w Domu Dziennego Pobytu organizowane są spotkania okolicznościowe, imprezy kulturalno rozrywkowe i krajoznawcze, a także wyjazdy zagraniczne, spotkania świąteczne z uwzględnieniem tradycji i zwyczajów. Prowadzone są stałe zajęcia takie jak: gimnastyka ogólnie usprawniająca indywidualna i grupowa, terapia tańcem, ćwiczenia pamięci, zajęcia edukacyjne, muzykoterapia, doskonalenie umiejętności plastycznych i śpiewania.

W 2009 r. , oprócz planowanych zajęć, w kwietniu seniorzy wzięli udział w międzynarodowym spotkaniu seniorów w Brunowie.

Dom jako gospodarstwo pomocnicze w 2009 roku pozyskiwał przychody:

- 27.217,- zł z dzierżawy pomieszczeń (dla Związku Nauczycielstwa Polskiego, Miejskiej Biblioteki Publicznej, Świetlicy Terapeutycznej MOPS, gabinetu lekarskiego, oraz mieszkania prywatnego, a także wynajmu sal na spotkania i imprezy okazjonalne;
- 87.467,- zł z odpłatności za obiady;
- 7.056,- zł z odpłatności za pobyt w Domu;
- 84,- zł – odsetki, wynagrodzenie „Płatnika”.

Razem: 121.824,- zł

Przychody te przeznaczone były na bieżącą działalność placówki, dodatkowo finansowaną z budżetu naszego miasta w postaci dotacji przedmiotowej, która w 2009 r. wyniosła **250.775,-zł** . Łącznie wydano na działalność Domu Dziennego Pobytu **372.599,- zł** .

Sprawozdanie z działalności Środowiskowego Domu Samopomocy za rok 2009

Środowiskowy Dom Samopomocy jest jednostką organizacyjną Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej świadcząca usługi specjalistyczne (postępowanie wspierająco-rehabilitacyjne) na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu miasta Bolesławiec. Placówka z siedzibą na terenie Szpitala Wojewódzkiego przy ul. Al.1000-lecia, dysponuje 30 miejscami.

W 2009 r. zatrudniała: 1 kierownika, 1 pielęgniarkę, 3 terapeutów zajęciowych, 1 pedagoga – terapeutę, 1 plastyka (0,5 etatu), oraz 1 pracownika księgowości (0,5 etatu – pracownik ma stanowisko pracy w MOPS). Średnioroczny wskaźnik zatrudnienia to 6,5 etatu przeliczeniowego.

Dodatkowo placówka zlecała prowadzenie indywidualnych i grupowych zajęć psychoterapeutycznych psychologowi, w IV kwartale również muzykowi.

W ciągu 2009 r. 1 osoba wykonywała w Środowiskowym Domu Samopomocy prace społecznie użyteczne.

Podopiecznymi ośrodka w 2009 r. były osoby pełnoletnie o rozpoznanej schizofrenii lub zaburzeniach z jej kręgu, depresji, osoby z zaburzeniami psychicznymi sprzężonymi z niepełnosprawnością intelektualną oraz osoby niepełnosprawne intelektualnie.

byli to emeryci i renciści, osoby bezrobotne, a także młodzież, która okresowo lub całkowicie musiała zaniechać dalszej edukacji z przyczyn pogarszającego się stanu zdrowia psychicznego.

W ciągu 2009 r. z usług ŚDS, na podstawie decyzji wydanych przez Dyrektora MOPS w Bolesławcu, skorzystało łącznie 37 osób, w tym 21 kobiet i 16 mężczyzn. Wśród nich 23 - to osoby chore psychicznie, 14 to osoby niepełnosprawne intelektualnie.

Średnio w zajęciach terapeutycznych organizowanych przez ŚDS uczestniczyło 21 osób dziennie i 29 osób miesięcznie.

W ciągu roku 4 podopiecznych zakończyło swoje uczestnictwo w zajęciach. Natomiast do placówki powróciły 4 osoby po przerwie w korzystaniu z usług, 6 nowych osób rozpoczęło terapię.

Uczestnicy terapii mogli korzystać w ŚDS z indywidualnie opłacanych obiadów, zamawianych w 2009 r. w stołówce działającej przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Bolesławcu.

W ramach usług placówki uczestnicy terapii obligatoryjnie otrzymywali w 2009 r. jeden posiłek dziennie – śniadanie. Każdy uczestnik terapii w naszym ośrodku miał przydzielonego opiekuna 1-go kontaktu. Opiekun to osoba planująca i koordynująca pracę terapeutyczną ze swoim podopiecznym. Prowadzi indywidualną dokumentację uczestnika terapii oraz pomagał mu w korzystaniu z innych instytucjonalnych i nie instytucjonalnych form wsparcia.

Formy i zakres terapii są dobierane indywidualnie w zależności od potrzeb i możliwości poszczególnych osób. Placówka proponuje następujący zakres usług: uczestniczenie w zajęciach z zakresu psychoterapii indywidualnej i grupowej, muzykoterapii, arteterapii, ergoterapii, terapii ruchem, terapii rozrywką, profilaktyce zdrowotnej, biblioterapii, a także w treningach umiejętności społecznych (w tym: trening higieny osobistej, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi, trening kulinarny i organizacji własnego czasu wolnego), w relaksie, psychoedukacji i szeroko pojętej socjoterapii.

Duży nacisk kładzie się na usamodzielnianie podopiecznych, co w znacznym stopniu poprawia ich jakość życia i samoocenę. W tym także celu uczestnicy terapii pełnili tygodniowe dyżury w pracowniach ŚDS. Na cotygodniowych spotkaniach społeczności terapeutycznej wspólnie planowane były imprezy typu:

zabawy taneczne, grupowe wyjścia na wystawy plastyczne i koncerty, do muzeum, wycieczki turystyczno-krajoznawcze, itp. 6 osób korzystających z terapii w ŚDS w 2008 r. podjęło próbę wykonywania pracy na wolnym rynku. Trzy z tych osób utrzymały się w zatrudnieniu i dobrze radzą sobie z wykonywanymi obowiązkami zawodowymi.

Środowiskowy Dom Samopomocy w okresie od stycznia do końca grudnia 2009 r. współpracował z MOPS, PCK, PKPS, Wojewódzkim Szpitalem dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych, Poradnią Zdrowia Psychicznego, Komendą Powiatową Policji w B-cu, z kuratorami sądowymi, z członkami rodzin podopiecznych oraz z innymi ośrodkami wsparcia z terenu naszego miasta i spoza niego. Szczególnie istotna jest także wymiana doświadczeń ze środowiskowymi domami z innych regionów Polski.

W celu dorównywania standardom, określonym dla środowiskowych domów samopomocy, pracownicy podnosili swoje umiejętności zawodowe korzystając z cyklicznych szkoleń organizowanych w placówce i poza nią oraz z superwizji.

Podopieczni za usługi Domu ponosili odpłatność, w zależności od sytuacji materialnej, w wys. od 6,50 zł do 22,50 zł . Łącznie z tego tytułu uzyskano 2.010,- zł , które odprowadzono do Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Sprawozdanie z działalności II Środowiskowego Domu Samopomocy za rok 2009

II Środowiskowy Dom Samopomocy, z siedzibą przy ul. Parkowej, jako jednostka organizacyjna Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, stanowi placówkę wsparcia dziennego dla osób dorosłych z upośledzeniem umysłowym z terenu miasta Bolesławiec (w przypadku wolnych miejsc – również dla osób z powiatu bolesławieckiego, takich osób było 4).

Ogółem liczba osób, które w 2009 r. skorzystały z pomocy w postaci usług świadczonych przez Dom wyniosła 29. W tym 1 osoba uczestniczyła w zajęciach w tzw. formie klubowej bez decyzji administracyjnej rozważając możliwość przystąpienia do regularnej terapii.

Podstawowe zadanie placówki to prowadzenie postępowania wspierająco–rehabilitacyjnego, zmierzającego do rozwoju jak największej samodzielności i zaradności podopiecznych. Skład kadry realizującej działania terapeutyczne nie zmienił się i obejmuje: kierownika z uprawnieniami psychologa, 3 instruktorów terapii zajęciowej, 2 techników fizjoterapii. Dodatkowo placówka wspierana była oddziaływaniami innych specjalistów (w ramach umów zleceń) logopedy, pielęgniarki i muzykoterapeuty.

Oddziaływanie wspierająco-rehabilitacyjne prowadzono w oparciu o roczny plan imprez oraz plany pracy pracowni działających na terenie Domu: plastycznej, muzycznej, stolarskiej, kulinarnej, rehabilitacyjnej, gospodarstwa domowego i komputerowej.

Były to zarówno stałe uroczystości okolicznościowe organizowane na terenie Domu z okazji różnych świąt, jak i wydarzenia na zewnątrz Domu o charakterze integracyjnym. Do najważniejszych zaliczyć należy:

- bal karnawałowy w klimacie dyskotekowym,
- udział w IX Spotkaniu Opłatkowym Osób Niepełnosprawnych,
- integracyjne spotkanie walentynkowe na terenie WTZ w Bolesławcu,
- udział w Igrzyskach Lekkoatletycznych dla osób niepełnosprawnych organizowanym przez Zespół Szkół Specjalnych,
- zwiedzanie zakładu stolarskiego „Kornik” w Bolesławcu, pracowni produkcji gzymsów i detali architektonicznych ARTSTUDIO, oraz zakładu produkcji glin ceramicznych w Suszkach,
- wycieczka do Fabryki Bombek oraz Muzeum Złota w Złotoryi,
- wycieczka do Zamku Legend Śląskich w Pławnej Dolnej,
- wyjazd do kina HELIOS w Legnicy na „Opowieść Wigilijną” w wersji trójwymiarowej.

W ramach działalności promocyjnej, II ŚDS prezentował prace podopiecznych podczas styczniowego spotkania osób niepełnosprawnych z biskupem, zorganizował mini galerię prac podczas Drugiego Integracyjnego Spotkania Rodzinnego, a także wystawę dorobku artystycznego uczestników terapii w BOK z okazji V rocznicy funkcjonowania II ŚDS.

Podopieczni za udział w zajęciach II ŚDS, w zależności od swojej aktualnej sytuacji materialnej, ponosili odpłatność: od 6,50 zł do 22,50 zł m-nie. Łącznie z tego tytułu uzyskano 3.198, zł , które odprowadzono do Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Sprawozdanie z działalności Świetlicy Terapeutycznej za rok 2009

Świetlica Terapeutyczna Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest placówką opiekuńczo-wychowawczą wsparcia dziennego dla dzieci w wieku 7 - 14 lat, stwarzających znaczne kłopoty wychowawcze, mających trudności w nauce szkolnej oraz problemy emocjonalne i społeczne. Są to dzieci niedostosowane społecznie i zagrożone uzależnieniami z powodu różnorodnych dysfunkcji środowiska rodzinnego.

Bezwzględne pierwszeństwo w przyjmowaniu do placówki mają dzieci zgłoszone przez pracowników socjalnych Ośrodka - w ramach realizacji jednej z form pomocowych świadczonych na rzecz rodziny.

Program pracy świetlicy jest zgodny z założeniami nowocześnie rozumianej profilaktyki uzależnień i niedostosowania społecznego i obejmuje w szczególności organizację:

- * pomocy w nauce,
- * zabaw o charakterze edukacyjnym i rozwojowym z uwzględnieniem profilaktyki uzależnień,
- * zajęć wychowawczych,
- * zajęć rozwijających zainteresowania i twórcze zamiłowania,
- * porad i konsultacji dla rodziców wychowanków,
- * współpracy z instytucjami i organizacjami.

W 2009 r. programem objęto 52 dzieci z 37 rodzin, w tym okresowo od października do listopada 2009 r. – 8 dzieci z 6 rodzin w wieku 2-6 lat – w ramach projektu pn. „Działając Wykorzystujesz Szansę” realizowanego przez pracowników socjalnych MOPS ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W placówce są zatrudnione dwie osoby na stanowiskach: kierownik świetlicy i pedagog specjalista (2 x $\frac{3}{4}$ etatu).

Świetlica jest czynna w dni nauki szkolnej w godzinach od 12⁰⁰ do 18⁰⁰ a w dni wolne od nauki (wakacje, ferie) od 8⁰⁰ do 14⁰⁰.

W minionym roku nastąpiła znaczna rotacja uczestników zajęć, co znacznie utrudniało prowadzenie pracy terapeutycznej z dziećmi. Nadal poziom zaangażowania i współpracy rodziców z wychowawcami jest wysoki.

Na terenie placówki wychowankowie mają zapewnione warunki do nauki, odrabiania lekcji i do zajęć rozwijających zainteresowania i twórcze zamiłowania. Wszystkie osoby, które uczęszczały do świetlicy systematycznie, poprawiły wyniki w nauce i otrzymały promocje do następnej klasy. Wychowankowie pod kierunkiem wychowawców przygotowywali i czynnie uczestniczyli w licznych imprezach i uroczystościach okolicznościowych, co znacznie wpłynęło na integrację członków grupy oraz grupy ze środowiskiem.

Codziennie organizowane są posiłki w postaci podwieczorków, do czego w dużej mierze przyczynia się personel Domu Dziennego Pobytu „Senior” (pozostała z obiadu ciepła zupa ze stołówki DDP) oraz Towarzystwo Przyjaciół Dzieci (produkty żywnościowe) i ludzie dobrej woli przekazujący żywność i słodycze dla dzieci..

Należy podkreślić, że w placówce nie ma zatrudnionej osoby sprzątającej, dlatego też wychowankowie z dużą pomocą wychowawców i w miarę swych możliwości utrzymują czystość i porządek we wszystkich pomieszczeniach.

W minionym okresie prowadzono ścisłą współpracę z pracownikami socjalnymi MOPS, szczególnie w sprawach dotyczących nowoprzyjętych do grupy wychowanków. Utrzymywano kontakt, w miarę potrzeb, z pedagogami szkolnymi i wychowawcami podopiecznych, z kuratorami sądowymi oraz z policją.

Dzięki współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną Filią nr 1 wychowankowie uczestniczyli w różnorodnych zajęciach i konkursach. Systematycznie korzystają z księgozbioru biblioteki, mogą też tam korzystać z Internetu.

Z kolei współpraca z MOSiR-em umożliwiła bezpłatne korzystanie z zajęć na krytym basenie (1 x na 2 tygodnie) oraz udział w 3 Spartakiadach Świetlic Środowiskowych. Kontakt z seniorami Domu Dziennego Pobytu pozytywnie wpływa narozbijanie szacunku do osób starszych. Podopieczni obu placówek często odwiedzają się i zawsze pamiętają o swoich świętach: Dzień Babci i Dziadka, Dzień Seniora, Dzień Dziecka, Mikołaj.

Świetlica Terapeutyczna MOPS jest miejscem, gdzie dziecko czuje się bezpieczne mogąc liczyć na wsparcie i pomoc, a także na zabawę, relaks i nowe doświadczenia społeczne. Jest to miejsce, z którym się utożsamia i gdzie zaspakaja swoje potrzeby. Świadczy o tym fakt, iż często placówkę nadal odwiedzają byli wychowankowie, którzy potrzebują wsparcia emocjonalnego i rady w przeróżnych sytuacjach życiowych, a także podzielenia się swoimi osiągnięciami i sukcesami życiowymi.

Sprawozdanie z realizacji programu kierowanego do mieszkańców Osiedla Kościuszki II „Miasto bez granic” w okresie: od 22 lipca 2009 r. do 28 grudnia 2009 r.

Program „Miasto bez granic” realizowany był w dwóch etapach:

Etap 1. Zadanie pn. „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców Osiedla Kościuszki II” realizowane w oparciu o Porozumienie nr 106/SP/09 z 22.07.2009r.

Etap 2. Zadanie pn. „Utworzenie osiedlowego Klubu dla dzieci i młodzieży przy ul. Kościuszki II „ w Bolesławcu realizowane w oparciu o Porozumienie nr 127/SP/09 z 09.11.2009 r.

Etap 1

A/ Informacje ogólne

- Termin realizacji: 22 lipca 2009 r. – 03 grudnia 2009 r.
- Realizatorzy: pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bolesławcu.
- Współpraca: Miejskie Centrum Edukacji Ekologicznej w Bolesławcu, Komenda Powiatowa Policji w Bolesławcu, Straż Miejska, właściciel lokalu Łajba przy ul. Bankowej w Bolesławcu, Pełnomocnik Prezydenta ds. Uzależnień.
- Cele programu:
- **Cel główny:** Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców osiedla Kościuszki II.

Cele szczegółowe:

- wspieranie konstruktywnych (alternatywnych do nadużywania alkoholu) form spędzania czasu wolnego przez mieszkańców osiedla,
- integracja mieszkańców osiedla Kościuszki II z pozostałymi mieszkańcami miasta,
- udzielanie rodzinom pomocy psychospołecznej i prawnej w ramach profilaktyki przemocy w rodzinie, uzależnieniom, demoralizacji dzieci i młodzieży.

B/ Realizacja merytoryczna zadania.

1. Zajęcia profilaktyczno-sportowo rekreacyjne dla dzieci i młodzieży.

W ramach zadania 1 prowadzone były zajęcia profilaktyczno-sportowo-rekreacyjne dla dzieci i młodzieży zamieszkałych na Osiedlu Kościuszki II. W okresie od 23.07.2009 r. do 24.08.2009 r. odbyło się 7 spotkań (3 spotkania w lipcu i 4 spotkania w sierpniu) na świeżym powietrzu, w trakcie których dzieci aktywnie spędzały czas wolny, biorąc udział w zabawach i grach sportowych. Poprzez uczestnictwo w spotkaniach dzieci i młodzież doskonaliły umiejętność pracy w grupie, jak również współzawodnictwa. W zajęciach aktywnie uczestniczyli również pracownicy socjalni oraz rodzice.

2. Wyjście rodzin do kina Dnia 28.08.2009 r. zostało zorganizowane wyjście do kina dla 50-ciu osób, na film pt. „Prawdziwa historia kota w butach”. Ostatecznie film obejrzało 47 osób (+opiekun).

3. Festyn rodzinny

Realizacja zadania odbyła się 15.09.2009 r. przy stawie miejskim w Bolesławcu. Liczba uczestników była nieograniczona, z uwagi na fakt, iż w przedsięwzięciu mogli wziąć udział zarówno mieszkańcy osiedla Kościuszki jak i mieszkańcy innych ulic naszego miasta. Dzięki uprzejmości właściciela lokalu Łajba zapewniono uczestnikom gorące napoje. Celem imprezy było odłowienie karpia ze stawu miejskiego. W trakcie odławiania ryb zorganizowano konkursy na najdłuższą rybę oraz na najwięcej złowionych ryb. Ponadto przy współpracy z Miejskim Centrum Edukacji Ekologicznej przygotowano i przeprowadzono konkurs dla najmłodszych uczestników imprezy pt. „Ekologiczny konkurs plastyczny”, w trakcie którego dzieci miały za zadanie namalować obrazek związany z ochroną środowiska. Wszystkie prace zostały nagrodzone artykułami szkolnymi. Organizację imprezy wsparły miejscowe służby, tj. Policja i Straż Miejska, które dbały o bezpieczeństwo uczestników.

4. Wycieczka na Zamek Grodziec

Realizacja wycieczki odbyła się 22.08.2009 r. W imprezie wzięło udział 36 osób. W ofercie uczestnicy wycieczki mieli okazję widzieć walkę rycerską, strzelanie z łuku, tańce dworskie. Po zwiedzaniu zabytku, pieczono kielbaski na dziedzińcu zamku.

5. Pomoc w prowadzeniu klubu osiedlowego

Realizacja zadania odbyła się w lipcu br. Polegała ona na doposażeniu klubu osiedlowego w niezbędne materiały do prowadzenia zajęć.

Działania w ramach klubu osiedlowego miały być prowadzone w Stowarzyszeniu „Kropla nadziei”, utworzonym przez mieszkańców osiedla, które w czerwcu br. zostało zastąpione Stowarzyszeniem „Na rzecz dzieci pomagajmy razem”.

W listopadzie pomieszczenie, w którym miało siedzibę Stowarzyszenie, zostało przekazane w zarząd Ośrodka Pomocy Społecznej z planem utworzenia Osiedlowego Klubu Młodzieżowego z dostępem dla Stowarzyszenia.

6. Grupy edukacyjne

Zajęcia w ramach grup edukacyjnych stanowiły cykl 5 spotkań, które odbywały się raz w miesiącu w okresie od lipca do listopada 2009 r. Celem zajęć było zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie rozwiązywania codziennych problemów, rozwiązywania konfliktów, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, planowaniu działań stowarzyszenia, prowadzenia rozliczeń i dokumentacji stowarzyszenia, przekazanie informacji o instytucjach świadczących bezpłatną pomoc (np. prawną, psychologiczną).

7. Klub rodzica

W ramach klubu rodzica odbyło się 5 spotkań, organizowanych raz w miesiącu, w okresie od lipca do listopada 2009 r. Zajęcia miały służyć wspieraniu rodziców w problemach związanych z wychowywaniem i opieką nad dziećmi. Do współpracy zaproszono pielęgniarkę środowiskową i psychologa, w celu uwrażliwienia rodziców na dbałość o higienę i stan zdrowia rodzin oraz zwrócenia uwagi na konsekwencje oddziaływań wychowawczych na dzieci, budowania ich właściwej samooceny, zmierzenia się z doświadczanymi niepowodzeniami wychowawczymi.

Na realizację wymienionych zadań wykorzystano łącznie 6.957,29 zł, tj. 79,4% planu.

Etap II

A/ Informacje ogólne

1. Termin realizacji: 09 listopada 2009 r. – 28 grudnia 2009 r.
2. Realizatorzy: 2 pedagogów zatrudnionych na umowę zlecenie przy MOPS.
3. Współpraca: Robert Tomczyk- Prezes Klubu TOP w Bolesławcu,
Drukarnia BAUER w Wykrotach,
Pełnomocnik Prezydenta ds. Uzależnień.
4. Cele programu:
Cel główny: Ograniczenie poczucia wykluczenia społecznego wśród dzieci i młodzieży, rozwój prospołecznych postaw życiowych.

Cele szczegółowe:

- wypełni lukę w opiece sprawowanej przez rodziców,
- pozwoli wzmocnić u dzieci ich poczucie własnej wartości i motywację do samodzielnego działania,
- ograniczy „syndrom prowincji” czyli brak chęci do zdobywania wiedzy i pozytywnego wyróżniania się, umożliwienie aktywnego spędzania czasu wolnego,
- rozwijanie zainteresowań, ambicji życiowych i nadrobienie zaległości w szkole,
- przerwanie pokoleniowej nieporadności rodzin.

B/ Realizacja merytoryczna zadania.

1. W ramach projektu zrealizowano następujące zadania:

- pomoc w nauce, szczególnie uczniom słabszym,
- kształtowanie postaw moralno-społecznych,
- wyrabianie nawyków zdrowego, higienicznego i bezpiecznego trybu życia,
- wyrabianie nawyku racjonalnego spędzania wolnego czasu,
- przygotowywanie jasełek – próba zaangażowania wychowanków do odegrania ról teatralnych o charakterze religijnym,
- zorganizowanie zabawy Andrzejkowej i Mikołajkowej

Łącznie na realizację tych zadań wydatkowano 12.911,73 zł , tj. 92,2% planu.

2. Uczestnicy (grupy docelowe)

Dzieci i młodzież z Osiedla Kościuszki II w liczbie 63 osób. W zajęciach czynny udział brała grupa złożona z 30 osób, podczas organizowania różnego rodzaju imprez aktywnie pomagało zaledwie kilkoro rodziców.

**CHARAKTERYSTYKA GOSPODARSTW DOMOWYCH OBJĘTYCH POMOCA
ZA 2009 ROK**

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba gospodarstw domowych	Liczba osób w tych gospodarstwach
	Klas.		
Ubóstwo	01	632	1.459
Sieroctwo	02	2	8
Bezdomność	03	80	80
Potrzeba ochrony macierzyństwa	04	50	216
Bezrobocie	05	579	1.499
Niepełnosprawność	06	418	904
Długotrwała choroba	07	491	1.036
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego – ogółem	08	283	904
W tym: rodziny niepełne	09	215	620
rodziny wielodzietne	10	66	315
Alkoholizm	11	129	267
Narkomania	12	8	14
Przemoc w rodzinie	13	21	66
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	14	24	43
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	15	6	6
Sytuacja kryzysowa	16	21	53
Zdarzenie losowe	17	4	16

**TYPY GOSPODARSTW DOMOWYCH OBJĘTYCH POMOCA
SPOŁECZNĄ W 2009 R.**

Typ gospodarstwa domowego		Liczba gospodarstw domowych	Liczba osób w tych gospodarstwach
1	2	3	4
Rodziny ogółem: w tym: –	01	1.297	2.810
Jednoosobowe	02	617	617
Rodziny niepełne	03	258	654
Rodziny wielodzietne (4 i więcej dzieci)	04	43	256
Rodziny emerytów i rencistów	05	330	555

REALIZACJA ZADAŃ ZLECONYCH – 2009 R.

Formy Pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
Razem	188	X	657.834	184	251
Zasiłki Stałe – ogółem w tym przyznany dla osoby:	175	1.848	506.330	171	235
-samotnie gospodarującej	132	1.499	437.248	132	132
-pozostającej w rodzinie	43	349	69.082	40	103
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	143	1.407	41.504	141	206
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	13	7.214	110.000	13	16

REALIZACJA Programu "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania" – 2009 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Dzieci 0-7 lat	Uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	Pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podstawie art.7 ustawy o pomocy społecznej
Rzeczywista liczba osób objętych programem	1.913	265	643	1.253
Liczba osób korzystających z posiłków (wszystkie)	586	76	441	69
Liczba osób korzystających z zasiłku celowego	1.036	165	159	712
Liczba osób korzystających ze świadczenia rzeczowego	1.507	189	202	1.116

Rodzaj pomocy	Środki Gminy B-c	Dotacja Wojewody	Koszt programu ogółem
Posiłki	154.740	277.166	431.906
Zasiłki celowe na zakup żywności, Pomoc rzeczowa	82.615 331.900	201.784 233.850	284.399 565.750
Dofinansowanie na doposażenie stołówek (Środ. Dom Sam. i II Środ. Dom Sam.)	-	5.200	5.200
Razem	569.255	718.000	1.287.255

REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH – 2009 R. BEZ POMOCY REALIZOWANEJ W RAMACH PROGRAMU „POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA”

Rodzaj świadczenia	Liczba gospodarstw domowych	Liczba osób w gospodarstwach domowych	Kwota świadczeń w zł
Schronienie	23	24	28.632
Zasiłki celowe i pomoc w naturze w tym: - na opał - na leki - na przedszkola - zas. celowe na zaspokojenie innych potrzeb bytowych	847	2.119	454.663 286.325 31.408 5.298 131.632
Zasiłki okresowe: w tym środki własne: z tego z powodu: - bezrobocia:	572 449	1.398 1.176	621.835 27.835 527.492
Usługi opiekuńcze i specjal. usł. opiekuńcze	115	145	354.059 w tym kwota 316.000 zł była w dyspozycji budżetu Gminy M. B-c
Sprawienie pogrzebu	4	4	7.774
Domy Pomocy Społecznej	23	23	391.500
Składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe	-	-	-
RAZEM:			1. 549.398,-

TABELA Z REALIZACJI ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH W 2009 ROKU

Lp.	Wyszczególnienie	Wydatki w zł	Liczba świadczeń narastająco od początku roku
1	2	3	4
1.	Zasiłki rodzinne	1.617.577	25.426
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu	1.474.673	9.087
2.1.	urodzenie dziecka	178.000	178
2.2.	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	551.463	1.609
2.3.	samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	-	-
2.4.	samotnego wychowywania dziecka	241.430	1.407
2.5.	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	98.400	1.255
2.5.1	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego do 5. roku życia	6.000	100
2.5.2	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego powyżej 5. roku życia	92.400	1155
2.6.	rozpoczęcia roku szkolnego	168.200	1.682
2.7.	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	11.100	130
2.7.1	na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	10.350	115
2.7.2	na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	750	15
2.8.	wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej	226.080	2.826
3.	zasiłki rodzinne z dodatkami (wiersz 1 + wiersz 2)	3.092.250	34.513
4.	zasiłki pielęgnacyjne	1.460.691	9.547
5.	świadczenia pielęgnacyjne	165.105	382
6.	świadczenia opiekuńcze (wiersz 4 + wiersz 5)	1.625.796	9.929
7.	jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	401.000	401
8.	Razem	5.119.046	44.843

**ZESTAWIENIE WYDATKÓW NA SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE
I ZDROWOTNE W 2009 R.**

Wyszczególnienie	Wydatki w zł	Liczba świadczeń w roku 2009
Składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe	30.611	284
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	11.239	266
RAZEM	41.850,-	